

СУМСЬКА МІСЬКА РАДА
КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА
СУМСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС № 16
ІМЕНІ ОЛЕКСІЯ БРАТУШКИ
«ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І - ІІІ СТУПЕНІВ
ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД»
СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КУ Сумський НВК №16 СМР)

НАКАЗ

01.09.2026

м. Суми

№ 134-ОД

Про затвердження змін до Положення
про запобігання та протидію насильству
та жорстокому поводженню з дітьми

Відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 18 червня 2026 року № 961), Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 червня 2025 року № 658, Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 року № 1513, Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2020 року № 585, з метою приведення Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми у відповідність до чинного законодавства України, удосконалення механізму запобігання та реагування на випадки булінгу (цькування), насильства та жорстокого поводження з дітьми, на підставі рішення педагогічної ради КУ Сумський НВК №16 СМР (протокол від 31.08.2026 року №1),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити зміни до Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в КУ Сумський НВК №16 СМР, затвердженого наказом від 31.08.2026 року №1, що додаються.

2. Вважати Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми таким, що діє з урахуванням змін, затверджених цим наказом.

3. Заступнику директора з навчально-виховної роботи Ірині ЧИЖИЧЕНКО:

3.1. Забезпечити ознайомлення працівників закладу із затвердженими змінами до Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми на нараді при директорові 01.09.2026 року.

3.2. Забезпечити організацію роботи щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню), насильству та жорстокому поводженню з дітьми відповідно до вимог чинного законодавства та затвердженого Положення.

3.3. Забезпечувати своєчасне прийняття та розгляд повідомлень про випадки булінгу (цькування), насильства та жорстокого поводження з дітьми та організацію реагування на такі випадки відповідно до встановленого порядку.

3.4. Забезпечувати ведення та зберігання документації щодо випадків булінгу (цькування), насильства та жорстокого поводження з дітьми відповідно до вимог чинного законодавства. забезпечити ознайомлення працівників закладу із затвердженими змінами до Положення.

4. Класним керівникам 1-11 класів:

4.1. Ознайомити здобувачів освіти із затвердженими змінами до Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми.

4.2. Довести зміст Положення до відома батьків (інших законних представників) здобувачів освіти.

4.3. Забезпечити дотримання здобувачами освіти вимог Положення та своєчасно інформувати адміністрацію закладу про відомі їм випадки булінгу (цькування), насильства та жорстокого поводження з дітьми.

5. Відповідальній за ведення офіційного вебсайту закладу Владі ПОНОМАРЕНКО оприлюднити Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми з урахуванням внесених змін на офіційному вебсайті закладу.

6. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступника директора з навчально-виховної роботи Ірину ЧИЖИЧЕНКО.

Директор

Олена ПОЗНЯК

З наказом ознайомлені:

Ірина Чижиченко
Влада Пономаренко

ПОЛОЖЕННЯ

про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в Комунальній установі Сумський навчально-виховний комплекс №16 імені Олексія Братушки "Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів - дошкільний навчальний заклад" Сумської міської ради

1. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає чіткий алгоритм дій працівників, здобувачів освіти, батьків (законних представників дитини) Комунальної установи Сумський навчально-виховний комплекс №16 імені Олексія Братушки "Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів - дошкільний навчальний заклад" Сумської міської ради (далі — Заклад) у випадках виявлення або підозри на вчинення булінгу (цькування), а також заходи виховного впливу.

1.2. Положення розроблене відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», наказу Міністерства освіти і науки України 28 грудня 2019 року № 1646 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 18 червня 2026 року № 961, а також:

Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 червня 2025 року № 658;

Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 року № 1513;

Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2020 року № 585;

Порядку застосування заходів виховного впливу, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 року за № 112/34395 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2026 року № 936).

1.3. Терміни, використані у цьому Порядку, вживаються у таких значеннях:
безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного

та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможлиблюють вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин;

жорстоке поводження з дитиною – будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою її експлуатації з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини;

булінг (цькування) – психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу закладу освіти, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси постраждалої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків;

кривдник – учасник колективу, який вчинив насильство, зокрема булінг (цькування), стосовно іншого учасника цього колективу;

постраждала особа – учасник колективу, стосовно якого вчинено насильство;

свідок – особа, яка була очевидцем насильства або якій відомі будь-які обставини, що стосуються випадку насильства;

учасники колективу – здобувачі освіти, працівники закладу освіти, інші особи залучені до освітнього процесу;

діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, зокрема із застосуванням електронних засобів (кібербулінг), що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого;

систематичність (повторюваність): діяння вважається систематичним, якщо воно вчинялося два і більше разів протягом 12 місяців від дня реєстрації першого повідомлення або фактичного вчинення епізоду;

насильство – це будь-які навмисні дії одної людини по відношенню до іншої, які порушують її конституційні права й свободи і наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю.

Види насильства:

економічне насильство – форма насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення

економічного характеру;

психологічне насильство – форма насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

сексуальне насильство – форма насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

фізичне насильство – форма насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

1.4. Проявами, які можуть свідчити про випадок насильства, зокрема, є:

замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;

неврівноважена поведінка;

агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;

різка зміна звичної для дитини поведінки;

уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;

відлюдкуватість, уникнення спілкування;

ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;

знижена самооцінка, наявність почуття провини;

поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;

демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;

схильність до пропуску навчальних занять;

відмова відвідувати заклад освіти;

депресивні стани;

аутоагресія (самоушкодження);

суїцидальні прояви;

явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, квалість тощо);

намагання приховати травми та обставини їх отримання;

скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття;

вимагання особистих речей, їжі, грошей;

пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей;

жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення інформації сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;

фото-, відео- та аудіоматеріали образливого змісту, фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;

поширення інформації з метою заподіяння шкоди.

1.5. Про наявність ознак насильства може свідчити вчинення будь-якого умисного діяння, що вчиняється всупереч волі, бажання, без згоди постраждалої особи та порушує її права, свободи, законні інтереси та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків, зокрема:

позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх та інших послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;

словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, поширення фото-, відео- та аудіоматеріалів знущань, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;

будь-яка небажана форма вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток, фото-, відео- та аудіоматеріалів сексуального (інтимного) змісту;

будь-які небажані фізичні дії, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів.

1.6. Ознаками булінгу (цькування) є систематичне вчинення насильства особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками колективу закладу освіти, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу.

Насильство вважається систематичним, якщо воно вчиняється два і більше разів протягом 12 місяців з дня реєстрації повідомлення про перший випадок насильства або з дня вчинення першого насильства (незалежно від наявності повідомлення та/або реєстрації повідомлення про перший випадок насильства).

2. Порядок подання та прийняття повідомлень про булінг

2.1. Здобувачі освіти, педагоги, батьки та будь-які інші особи, які стали свідками булінгу або підозрюють про його наявність, зобов'язані повідомити про це керівника Закладу або уповноважену особу.

2.2. Повідомлення можна подавати:

Усно або письмово безпосередньо керівнику Закладу чи практичному психологу / соціальному педагогу.

Через спеціально визначені канали зв'язку: телефонний зв'язок, електронну пошту Закладу, гарячу лінію або спеціальні скриньки для паперових повідомлень.

Анонімно (за бажанням заявника). Анонімні повідомлення підлягають обов'язковій перевірці на загальних підставах.

2.3. Будь-яке усне чи письмове звернення підлягає обов'язковій реєстрації у спеціальному Журналі обліку звернень про випадки булінгу (цькування).

2.4. Кожне повідомлення, що надійшло до керівника закладу освіти, реєструється у день його надходження у спосіб, визначений закладом освіти.

3. Терміни та першочергові дії керівника Закладу

3.1. Керівник Закладу зобов'язаний розглянути отримане повідомлення протягом 1 доби з дня його офіційної реєстрації. Якщо повідомлення надійшло у вихідний, святковий, інший неробочий день або в позаробочий час, що визначені відповідно до закону, його реєстрація відбувається в перший за ним робочий день.

3.2. Невідкладні дії у разі виявлення ознак гострого насильства:

За наявності реальної загрози життю чи здоров'ю негайно викликати бригаду екстреної медичної допомоги та поліцію.

Найпізніше протягом 3 годин з моменту отримання інформації керівник зобов'язаний повідомити Національну поліцію України та службу у справах дітей (а також Національну соціальну сервісну службу / Державну службу у справах дітей за потреби).

3.3. Керівник видає наказ про створення Комісії з розгляду випадків булінгу (насильства та жорстокого поводження) та скликає її засідання.

4. Повноваження та алгоритм роботи Комісії

4.1. У Закладі діє єдина постійно діюча комісія, яка розглядає випадки будь-яких проявів насильства, жорстокого поводження та булінгу. До складу комісії входять: керівник або його заступник (голова), практичний психолог, соціальний педагог, класний керівник (педагог), представники батьківської громадськості, юрисконсульт (за наявності).

4.2. Шкільна комісія не встановлює факт булінгу у юридичному сенсі (оскільки факт булінгу може встановити виключно суд). Завдання Комісії — усунути наслідки конфлікту, забезпечити безпеку дітей, провести оцінку потреб і надати психологічну підтримку.

4.3. Дії Комісії:

Провести конфіденційні бесіди з усіма учасниками ситуації (потерпілим, кривдником, свідками) із дотриманням етичних норм.

Закріпити право дитини бути вислуханою відповідно до її віку та зрілості (за участю батьків/законних представників та психолога, або без батьків — лише за їхньою письмовою згодою).

Оцінити рівень безпеки середовища та розробити індивідуальний план психологічної допомоги та реабілітації для всіх залучених дітей.

4.4. Засідання комісії оформлюється протоколом. Термін розслідування та прийняття рішення Комісією не може перевищувати 10 робочих днів з дня реєстрації заяви.

Факт вчинення булінгу (цькування) встановлюється виключно рішенням суду, яке набрало законної сили, і не є метою чи завданням комісії.

Рішення комісії приймаються з обов'язковим дотриманням принципу найкращих інтересів дитини. Комісія зобов'язана забезпечити право дитини бути вислуханою відповідно до її віку та рівня зрілості.

Вислуховування дитини на засіданні комісії здійснюється безпосередньо у присутності батьків або їхніх представників та за участю практичного психолога або соціального педагога. Батьки можуть надати письмову згоду щодо проведення вислуховування дитини без їхньої участі. Дитина може

надати у письмовій формі інформацію про факт(и) насильства або іншу відому інформацію.

Факт вислуховування дитини, форма його проведення та основний зміст висловленої позиції підлягають обов'язковій фіксації в матеріалах розгляду.

5. Запобігання та протидія насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти

5.1. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в Закладі - це постійний процес, спрямований на:

визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню), та (або) потенційних ризиків його виникнення;

виявлення проявів і ознак насильства, зокрема булінгу (цькуванню), та (або) потенційних ризиків його виникнення;

визначення та реалізацію необхідних заходів, способів і методів протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), та/або усунення потенційних ризиків його виникнення.

5.2. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти ґрунтується на принципах:

найкращих інтересів дитини як найвищого пріоритету;

недискримінації за будь-якими ознаками;

ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках;

партнерства та підтримки між педагогічним (науково-педагогічним) колективом закладу освіти і батьками (іншими законними представниками) дитини;

особистісно-орієнтованого підходу до кожної дитини;

розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу;

гендерної рівності;

участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень відповідно до положень законодавства та установчих документів закладу освіти.

5.3. Діяльність щодо запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), в закладі освіти має бути спрямована на:

створення безпечного і здорового освітнього середовища в закладі освіти;

визначення стану, причин і передумов поширення в закладі освіти насильства, зокрема булінгу (цькуванню);

підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про насильство, зокрема булінг (цькуванню);

формування в учасників колективу ненасильницьких моделей поведінки, культури діалогу та ненасильницької, безконфліктної комунікації, у тому числі шляхом залучення органів учнівського самоврядування до реалізації превентивних заходів із запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню);

заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного запобігання насильству, зокрема булінгу (цькуванню).

6. Заходи виховного впливу та моніторинг

6.1. У разі підтвердження конфліктної ситуації або ознак агресивної поведінки (до рішення суду), а також після судового рішення, Заклад застосовує заходи виховного впливу:

Психолого-педагогічний супровід дитини, яка вчинила булінг, та потерпілого.

Роз'яснювальні та профілактичні бесіди із залученням батьків.

Залучення до позакласних заходів, волонтерської чи гурткової діяльності для соціалізації.

6.2. Моніторинг: Комісія здійснює обов'язковий контроль за станом та ефективністю вжитих заходів (через 30 днів після засідання). Якщо надана допомога не дає позитивного результату, Комісія зобов'язана переглянути та скоригувати корекційну програму.

7. Прикінцеві положення

7.1. Це Положення доводиться до відома всього колективу Закладу, здобувачів освіти та батьків шляхом розміщення на офіційному вебсайті Закладу та на інформаційних стендах.

7.2. Усі питання, не врегульовані цим Положенням, вирішуються згідно з чинним законодавством України.

ПОРЯДОК ВЗАЄМОДІЇ **педагогічних працівників та практичного психолога щодо супроводу** **здобувачів освіти**

1. Загальні положення

- Цей Порядок визначає алгоритм співпраці між адміністрацією, класоводами, класними керівниками, вчителями-предметниками та практичним психологом закладу освіти.
- Метою взаємодії є раннє виявлення дітей та підлітків, які потребують психологічної допомоги, надання своєчасної підтримки, профілактика дезадаптації, булінгу та суїцидальної поведінки, а також створення безпечного освітнього середовища.

2. Напрями взаємодії

- **Виявлення та сигналізування про труднощі:**
Педагоги спостерігають за поведінкою, емоційним станом, успішністю та соціалізацією учнів на уроках і перервах. У разі помітних змін (різке падіння успішності, замкнутість, агресія, ознаки цькування, сльози без причини, висловлювання суїцидального характеру тощо) педагог інформує практичного психолога.
- **Звернення та консультування:**
Педагог звертається до психолога (особисто або через службову записку/конфіденційне повідомлення) для обговорення тривожних симптомів у дитини та отримання рекомендацій щодо стилю спілкування з нею.
- **Психологічна діагностика та просвіта:**
Психолог за запитом або планом проводить діагностичні дослідження (з дотриманням етичного кодексу та за згодою батьків/осіб, що їх замінюють), а також міні-тренінги для педагогів щодо роботи з емоційним вигоранням та складними поведінковими проявами учнів.
- **Кризове реагування:**
У разі виникнення гострої кризової ситуації (конфлікт, травматична подія, насильство) педагог негайно повідомляє психолога та керівництво закладу для проведення невідкладних кризових інтервенцій.

3. Алгоритм звернення та супроводу

- **Крок 1 (Виявлення):** Педагог фіксує стійкі зміни в поведінці чи стані здобувача освіти.
- **Крок 2 (Інформування):** Педагог передає інформацію практичному психологу в коректній, конфіденційній формі (без розголошення зайвих деталей іншим учням).
- **Крок 3 (Оцінка ситуації):** Психолог проводить первинну бесіду з учнем, за необхідності залучає соціального педагога, адміністрацію або батьків.

- **Крок 4 (Розробка стратегії):** Спільно з педагогом узгоджуються подальші кроки: індивідуальні корекційні заняття, спостереження, створення ситуації успіху на уроках або скерування сім'ї до зовнішніх фахівців (у разі глибоких психологічних травм).

4. Етичні принципи

- **Конфіденційність:** Інформація, отримана психологом від дитини або педагога, є захищеною (виняток — загроза життю, здоров'ю дитини або насильство).
- **Партнерство і повага:** Взаємодія базується на розумінні професійних ролей та спільній відповідальності за психологічне благополуччя учнів.

**ДОСТУПНІ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СПОСОБИ
звернення по психологічну та соціально-педагогічну допомогу**

- **Особисте звернення:** Прямий візит до кабінету практичного психолога (каб. 21) під час перерви або у визначені години прийому для швидкого та конфіденційного спілкування віч-на-віч.
- **Анонімна скринька довіри:** Спеціальна фізична скринька в закладі освіти, куди учні можуть кинути записку з ім'ям або анонімним проханням про допомогу, якщо їм важко наважитися на особисту розмову.
- **Звернення через класного керівника або вчителя:** Передача інформації або прохання про зустріч із психологом через педагога, якому дитина найбільше довіряє.
- **Онлайн-зв'язок:** Написання повідомлення через шкільний месенджер, офіційну платформу закладу або закритий чат (наприклад, у Viber чи Telegram), що дозволяє звернутися за підтримкою навіть поза стінами школи.
- **Консультація через батьків:** Звернення до психолога чи соціального педагога за посередництвом батьків або осіб, що їх замінюють (актуально для молодших школярів або у складних життєвих обставинах).

**ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
у кризових ситуаціях та випадках, що потребують невідкладного
перенаправлення**

1. Загальні положення

- Цей Порядок визначає алгоритм дій працівників закладу освіти у разі виявлення гострих кризових станів у здобувачів освіти (суїцидальний ризик, прояви насильства, гостра реакція на горе/травму, саморуйнівна поведінка) та визначає маршрути невідкладного перенаправлення до спеціалізованих служб.
- Головне правило реагування — безпека дитини понад усе, швидкість, чіткість дій та недопущення стигматизації.

2. Алгоритм первинного реагування (Пам'ятка для працівників)

- **Крок 1 (Збереження безпеки та стабілізація):** Усунути безпосередню загрозу життю та здоров'ю (забрати небезпечні предмети, вивести з травмуючого середовища). Забезпечити фізичну безпеку.
- **Крок 2 (Не залишати дитину наодинці):** У разі гострого кризового стану (суїцидальна загроза, афективний зрив) дитина не повинна залишатися сама ні на хвилину. До приходу фахівця поруч має перебувати дорослий (педагог або психолог).
- **Крок 3 (Інформування керівництва та служби супроводу):** Негайно повідомити директора закладу освіти, практичного психолога (каб. «Психологічна служба») та соціального педагога.

3. Маршрут кризового втручання та перенаправлення

- **Етап 1: Оцінка ризиків та внутрішня кризова допомога**
 - Практичний психолог та соціальний педагог проводять первинну експрес-діагностику стану, застосовують техніки психологічної першої допомоги (ППД) та кризового консультування.
 - Визначається рівень загрози: чи впорається заклад власними ресурсами, чи необхідне екстрене залучення зовнішніх служб (медиків, поліції, служби у справах дітей).
- **Етап 2: Інформування законних представників (батьків)**
 - Обов'язкове (окрім випадків, коли загроза життю виходить від самих родичів) інформування батьків або осіб, що їх замінюють.
 - Проведення коректної бесіди щодо необхідності термінового залучення профільних фахівців (психіатра, психотерапевта, центру соціальних служб).
- **Етап 3: Алгоритм екстреного перенаправлення (зовнішні інстанції)**

У разі виявлення прямих загроз життю чи здоров'ю залучаються відповідні міські та державні структури:

- **103 (Швидка медична допомога):** При спробах самогубства, самопошкодженнях тяжкого ступеня, гострих психотичних станах або втраті свідомості.
- **102 (Поліція / ювенальна превенція):** У випадках домашнього насильства, безвісного зникнення дитини, загрози життю ззовні або скоєння кримінального правопорушення.
- **Служба у справах дітей / центр соціальних служб:** При загрозі життю та здоров'ю через неналежне виконання батьківських обов'язків, жорстке поводження або залишення без догляду.
- **Спеціалізовані медичні заклади (обласні дитячі психоневрологічні диспансери/центри ментального здоров'я):** Для довготривалого супроводу та лікування клінічних станів.

4. Документування та супровід

- Психолог та соціальний педагог фіксують факт кризового втручання у внутрішній службовій документації з дотриманням конфіденційності.
- Здійснюється подальший моніторинг адаптації та психологічного стану дитини після повернення до освітнього процесу (у тісній співпраці з батьками та педагогами).

АЛГОРИТМ ДІЙ педагогічних працівників у кризових ситуаціях

1. Етап невідкладного реагування (Перші хвилини)

- **Збереження самовладання:** Зберігайте спокій, контролюйте власні емоції та голос. Ваша впевненість передається дитині.
- **Усунення небезпеки:** Заберіть небезпечні предмети, виведіть дитину із травмуючого середовища або сторонніх очей (забезпечте мінімальну конфіденційність і безпеку).
- **Заборона залишати дитину наодинці:** Ні за яких обставин не відпускайте дитину одну і не залишайте саму в кабінеті у гострому кризовому стані (афект, істерика, суїцидальні погрози). Попросіть колегу викликати допомогу, якщо не можете залишити учня.

2. Етап інформування спеціалістів

- **Терміновий виклик допомоги:** негайно повідомте практичного психолога (каб. 21), соціального педагога та керівництво закладу освіти про ситуацію, що склалася.
- **Передача естафети:** Коротко й чітко розкажіть профільним фахівцям, що саме сталося, без зайвих емоцій та придумувань.

3. Надання першої психологічної допомоги (до приходу фахівця)

- **Фізичний контакт (за згодою):** Запропонуйте сісти, візьміть за руки (якщо дитина це сприймає позитивно), забезпечте приплив свіжого повітря, дайте води.
- **Нормалізація дихання:** Запропонуйте дитині подихати разом із вами («Дихай на повні груди», видих повільний).
- **Мінімум слів:** Не ставте зайвих запитань «чому?» і «як?». Говоріть тихим, спокійним голосом: «Я тут з тобою», «Ти в безпеці», «Ми разом це вирішимо».

4. Етап залучення зовнішніх служб (у критичних випадках)

- Якщо ситуація виходить з-під контролю або загрожує життю (спроба самогубства, тяжке тілесне ушкодження, гострий психоз, ознаки насильства):
 - Керівництво закладу або уповноважені особи негайно викликають **екстрені служби (103 – швидка, 102 – поліція)**.
 - Інформуються законні представники (батьки або особи, що їх замінюють).

5. Завершальний етап (Аналіз та фіксація)

- Після стабілізації ситуації педагог спільно з практичним психологом та адміністрацією фіксує фактаж події у внутрішній документації закладу.
- Узгоджуються подальші кроки педагогічного супроводу дитини після повернення до освітнього процесу (створення ситуації успіху, моніторинг емоційного стану).